

1. McCann J.C., Wickersham T.A., Looor J.J. Highthroughput methods redefine the rumen microbiome and its relationship with nutrition and metabolism. *Bioinform Biol Insights*. 2014. P. 109–125. [DOI:10.4137/BBI.S15389](https://doi.org/10.4137/BBI.S15389)
2. Storm A.C., Hanigan M.D., Kristensen N.B. Effects of ruminal ammonia and butyrate concentrations on reticulorumen epithelial blood flow and volatile fatty acid absorption kinetics under washed reticulorumen conditions in lactating dairy cows. *J. Dairy Sci.* 2011. № 94: P. 3980–3994. [DOI:10.3168/jds.2010-4091](https://doi.org/10.3168/jds.2010-4091)
3. Islam K.M.S, Schumacher A., Gropp J.M., Humic acid substances in animal agriculture. *Pakistani Journal of Nutrition*. 2005. № 4. P.126–134. [DOI:10.3923/pjn.2005.126.134](https://doi.org/10.3923/pjn.2005.126.134)
4. Bujko J., Kocman R., Žitný J., Trakovická A. Hrnčar C. Analyse of traits of milk production in dairy cows. *Potravinárstvo Slovak Journal of Food Sciences*. 2011. Vol. 5, № 1, p. 5–9. [DOI:10.5219/93](https://doi.org/10.5219/93)

УДК: 4.636.7.082

ТЕХНОЛОГІЯ ВІДТВОРЕННЯ СОБАК - ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ, ДОЦІЛЬНІСТЬ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

Ткачук Д.О. здобувач, Denis22tkachuk@gmail.com
Різничук І.Ф. к.в.н., доцент, Igor-riznychuk@ukr.net

Одеський державний аграрний університет

Актуальність досліджень. Німецька вівчарка – це собака, яка має видатну красу, гармонійну конструкцію та енергетичний стан. Її природна витривалість та можливість адаптуватися до будь-яких умов роблять її відмінною для утримання як у квартирі, так і в первинному будинку або в розпліднику. Ця порода має чудовий характер, високі інтелектуальні здібності та велику дисциплінованість. Представники цієї породи добре розуміють настрій свого господаря, легко адаптуються до їх звичок та вимог [3].

Але не завжди високоякісне нащадківство використовується у відповідності до своєї природної мети. Іноді службові собаки, замість того, щоб виконувати службові обов'язки, використовують як декор для інтер'єру життєвого або особистого автомобіля. Без практики в полі їх інстинкти поступово затушуються, що може привести до занепаду породи [2].

Істотним недоліком у роботі собаківництва є недостатнє розуміння генетики та випадковість у виборі пари для спарювання собак. Не кожна собака з відмінними зовнішніми або робочими якостями може гарантувати такі ж якісні нащадки. Удосконалення порядку та успіху в їх розведенні вимагає вміння поєднувати теоретичні знання з накопиченим досвідом, а також виявлення справжнього мистецтва в чистопородному розведенні мисливських собак [1].

Для подальшого успішного розвитку сфери собаківництва важливо надавати особливу увагу збереженню генофонду. Лише ґрунтуючись на досягненні сучасної генетики, можна успішно вдосконалити якість нащадків від обраних плідників. Усі нові методи селекції у тваринництві повинні бути використані собаківниками нашої країни для досягнення кращих результатів.

Мета досліджень. Обґрунтувати важливість та необхідність покращення методів відтворення собак породи німецька вівчарка.

Результати досліджень. У кінологічному центрі зазвичай працюють собаки різних спеціалізацій: для патрулювання та охорони, пошуково-рятувальних операцій, служби розшуку, виявлення наркотиків та вибухів, собаки для пошуку людей, а також племінні особини. (табл. 1).

Таблиця 1. Напрямки використання собак

Напрямки використання собак	У % до загальної кількості поголів'я
Розшукові	70,0
Патрульно – постові	16,7
Пошук наркотичних речовин	5,0
Пошук вибухових речовин	3,3
Всього	100

Серед собак у кінологічному центрі найбільше (70,0%) спеціалізовані на розшуку. Також значна кількість собак працює в патрульно-постовій службі (16,7%), а також зайняті пошуком наркотиків (5,0%) та вибухових речовин (3,3%).

Для кожної служби потрібні власні вимоги до собак. Молодих собак спочатку тестують, щоб застосувати, на що вони мають більший нахил до навчання. Після цього вони проходять спеціальну програму дресування, а вже навчені собаки приєднуються до кінологів на місцях злочинів.

Статевий цикл - це послідовність фізіологічних, морфологічних і біохімічних змін, які ритмічно повторювалися в усіх органах та в усій організмі самки від одного етапу до іншого. У собак статеві цикли можуть тривати від 3 до 6 місяців. Найвиразніше проявляється статева активність весною та восени.

Точний, статевий цикл у собаки складається з чотирьох основних стадій: проєструс (передня статеві), еструс (виражена статеві активність), метеструс (після статевої системи) і дієструс (період спокою). Кожа з цих стадій характеризується певними фізіологічними та поведінковими змінами в організмі собаки. (табл. 2).

Таблиця 2. Статевий цикл суки

Стадія статевого циклу	Тривалість стадії статевого циклу
Проєструс (предтічковий)	7-9 днів
Еструс (виражена статеві активність)	5 днів
Метаєструс (після тічків період)	20-25 день
Дієструс (стадія спокою)	6 місяців

У собак, пес може спарюватися в будь-який час, тоді як сука - лише під час тічки (пустовки). Цей цикл повторюється приблизно кожні 5-6 місяців. У псів статеві зрілість і, відповідно, період гону може настати у будь-якому пору року. У деяких випадках перший період тічки може відбутися наприкінці зими (у лютому-березні), а другий - наприкінці літа (у серпні-вересні).

Весь циклічний складається з трьох основних фаз (табл. 3).

Таблиця 3. Етапи процесу тічки

Порядок етапу	Характеристика етапу
Перший	Виділення, іноді досить рясні, кров'яних виділень. Подовженість до 7—8 днів. Сука не підпускає пса і огризається на нього.
Другий	Припинення кров'яних виділень, готовність суки до в'язки та запліднення. Подовженість - від 3 до 5 днів.
Третій	Поступове зменшенням виділень, спад набухання зовнішніх статевих органів, поява агресивної реакції на пса. Подовженість - до 2-х тижнів і більше.

Існують два основних види спарювання - вільне і контрольоване. У випадку вільного спарювання собаки і пса, якщо сука готова до спарювання, залишають разом у закритому чи обмеженому просторі (двір, вольєр, кімната).

При контрольованому способі в'язки пес і сука тримаються на повідках. Їм дають можливість понюхати один один, пограти кілька хвилин. Після цього господар веде суку на короткому приводі, при цьому він може ніжно погладити собаку по голові і прип'ятсати її до себе, навіть притискаючи до своїх ніг.

Не кожна пара собак, яка спарувалася, шкоду до запліднення суки. Собаківник повинен розуміти ознаки, які можуть підказати, чи відбулося запліднення. Ці ознаки дуже важливі, вони починають подальше поведження з сукою під час тренування чи роботи.

Тому щоб зясувати вагітність, вискористовують метод пальпації та ультразвуку.

У кінологічному центрі вагітність діагностують лише за їхньою поведінкою та зовнішніми ознаками. Метод пальпації може бути не безпечним, тому його унікують. Ультразвуковий метод, незважаючи на його ефективність, дорогий та незручний, потребує поїздки до приватної ветеринарної клініки для проведення діагностики.

Недоліки такого підходу включають те, що за зовнішніми змінами не завжди можна однозначно нанести наявність будь-якої речі, особливо якщо сука має широкий та міцний кістяк, або якщо в ній не більше двох цуценят.

Тривалість періоду цього періоду в середньому становить 62 дні. Час може відрізнятись на 3-5 днів у різних випадках, але це відбувається досить. Наприкінці першого місяця витрати проводять дегельмінтизацію суки, тобто продукті антигельмінтні препарати. У цей період суку року дають три-чотири рази на день, надаючи поживні корми та додаючи до раціону свіже сире м'ясо, цільне молоко, риб'ячий жир, зелень та надаючи достатню кількість кісток.

У кінологічному центрі всі необхідні профілактичні заходи для шенних сук, а в другій половині шенності обмежують їх фізичне навантаження та забезпечують краще харчування.

Недолік утримання шенної суки відповідає вимогам до харчування, остання корми для шенних сук потребують використання високоякісних компонентів та балансування їх складу. Також, приміщення для сук в цей період не відповідає всім санітарним та зоотехнічним стандартам.

Для шенної суки підготовлюють спеціальну корзину або ящик з низькими бортами і повністю обробленими стінками. Перед початком шеніння туди поміщають клейонку, яку зразу ж прибирають після завершення процесу народження цуценят.

У кінологічному центрі суки народжують у спеціально призначеному місці, де підготовлено тепле та м'яке місце для них. Під час окотів супроводжує ветеринарний лікар, який має необхідне обладнання для надання допомоги, якщо це буде необхідно.

Недоліки підготовки до шеніння включають недостатню увагу до санітарної обробки собак від глистів та бруду. Також, приміщення може бути недостатньо теплими, що примушує суку лягати на цуценят для зігрівання, що може призвести до задушення молодняка.

Після пологів у кінологічному центрі суку миття та залишають разом із цуценятами в спеціальному приміщенні, обладнаному вільним приміщенням для прогулянок.

Недоліки утримання суки з цуценятами включають недостатню увагу до чистоти вимені суки, якості та кількості годування, а також контроль температурного режиму протягом усього періоду лактації.

Суку в кінологічному центрі годують готовими сухими кормами, проте ці корми мають середню якість.

Проблеми у годуванні лактуючої суки включають використання менш якісних та недостатньо збалансованих кормів у кінологічному центрі, що є ключовим фактором для здорового зростання цукру.

Висновки: 1. Розширити спектр плідників шляхом підключення племінних тварин до інших кінологічних центрів та приватних розплідників. 2. Придбати ультразвуковий прилад для ветеринарної клініки в межах кінологічного центру. 3. Забезпечити суку якісними кормами, зберегти вольєри в чистоті та забезпечити їх утепленням. 4. Провести дегельмінтизацію не пізніше першої половини захворювання; попередньо вимити та постригти собаку перед шенінням та забезпечити утеплене приміщення для сук з цуценятами. 5. Відслідковувати чистоту вимені суки, годувати якісними кормами та утеплювати

приміщення, де тримається сука з нащадками в холодний період. 6. Перші в'язки суки проводять віком від 2 до 4 років.

Список використаних джерел

1. Племінна справа в службовому собаківництві - техніка розведення собак URL: <https://jak.bono.odessa.ua/articles/pleminna-sprava-v-sluzhbovomu-sobakivnictvi.php> (дата звернення 1.11.2023).

2. Службові собаки – спецзасоби чи вірні напарники українських захисників? URL: <https://azov.org.ua/slujbovi-sobaki/> (дата звернення 2.11.2023).

3. Німецька вівчарка. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D1%96%D0%BC%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%B2%D1%96%D0%B2%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%BA%D0%B0 (дата звернення 3.11.2023)